TSUE

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / NOYABR / 11-SON, I-QISM

Google scholar

RePEc RESEARCH PAPERS IN ECONOMICS

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, noyabr.
I-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdikarimova Dinara Rustamxanovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdikarimova Dinara Rustamxanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich, katta o‘qituvchi (PhD)

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich, Senior Lecturer (PhD)

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

XALQARO LOYIHALARDA RISKLARNI TAQSIMLAŞ VA SUĞURTALAŞ MEXANIZMLARI 30
Baxtiyorov Akbarjon Axror öğli
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA YUK AVTOTRANSPORTI KORXONALARINING UNUMSIZ XARAJATLARINI BAHOLAŞ KÖRSATKIÇLARI TIZIMI 35
Majidov Eldor Abduqahhor öğli
ÖZBEKISTONDA OILAVIY TADBIRKORLIKNING HOLATI VA BARQAROR RIVOJLANIŞ YÖNALIŞLARI: STATISTIK TAHLIL 41
Babajanov Xamdam Atabaeviç
M39 XALQARO AVTOMOBIL YÖLI BÖYIDA MOTELLARNI RIVOJLANTIRIŞNING HUDUDIY TURIZM VA XIZMATLAR SOHASI ÖSIŞIGA TA'SIRI 47
T.M. ŞAYMANOV
РИСК-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ИНСПЕКЦИОННЫЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ТУРИСТСКИХ УСЛУГ: ПОДХОД ОЭСР И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 53
Адылова Диёра Улугбековна
KORXONALARDA LOGISTIK KONSENTRATSIYA VA TAQSIMOT (DISTRIBUSIYA) TIZIMLARINI INTEGRATSIYALAŞ STRATEGIYALARI 59
Akramjonov Diyorbek Azizbek oğli
Jumayev Islomiddin Ahmadjon oğli
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ВЫДЕЛЕНИЮ ГОРОДСКИХ АГЛОМЕРАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА 65
Салимова Юлдуз Исаковна
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЁТЕ И АУДИТЕ УЗБЕКИСТАНА: ВОЗНИКНОВЕНИЕ И РАЗВИТИЕ 74
Ходжаева Муътабар Хамидулла кызы
QIŞLOQ XÖJALIGIDA MEHNAT UNUMDORLIGI YAQINLAŞUVINI PANEL MA'LUMOTLAR ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLAŞ 80
Abdikarimov Islombek Ibragimoviç
RAQAMLI IQTISODIYOT ŞAROITIDA KRIPTOVALYUTA BOZORINING RIVOJLANIŞ TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI 88
Erkinjonov Ozodbek Iqboljon öğli
ÖZBEKISTON HUDUDLARINING IQTISODIY RIVOJLANIŞIDAGI FARQLARNI STATISTIK TAHLIL QILIŞ 95
Şarifjonova Sabrina Anvarovna
THE IMPORTANCE OF FINANCIAL CONTROL IN THE USE OF STATE BUDGET FUNDS 99
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi
KÖÇMAS MULKNI BOZOR QIYMATI ASOSIDA SOLIQQA TORTIŞ MEXANIZMINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 103
Jöraeva Zahro Toşpulatovna
KIÇIK VA ÖRTA BIZNES SUBYEKTLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OŞIRIŞDA RAQAMLI KREDITLAŞ MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 109
Kurbanova Sitora Baxodirovna
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLAŞNING ADAPTIV MEXANIZMI 114
Abdulakimova Moxina

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLAŞDA INSON RESURSLARI VA TAŞKILIY SADOQATNING ÖRNI: KONSEPTUAL MODEL 121
Hasanov Abdulhay Qosimjon öğli
ÖZBEKISTON BANK TIZIMIDA MUAMMOLI KREDITLARNING DINAMIKASI TAHLILI 128
Maxkamov Xursanbek Maxmudoviç
FARĞONA VILOYATIDAGI IQTISODIY MEHANIZMINI TAHLIL QILIŞ VA SANOATNING HOZIRGI HOLATI 132
Temirxanova Mutabar Jurayevna
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА: ИНТЕГРАЦИЯ АВТОМАТИЗИРОВАННЫХ СИСТЕМ, ЭЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБОРОТА И ОЦЕНКА ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ 136
Эргашев Худойназар Хабибуллаевич
Шодиёров Бахримурод
QAYTA TIKLANUVÇI ENERGETIKANI RIVOJLANTIRIŞDA DAVLAT-XUSUSIY ŞERIKLIK MEXANIZMINING SAMARADORLIGI (ÖZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA) 142
Eşquvatova Pokiza Aslanqul qizi
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В КОНТЕКСТЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ 147
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна
TEMIR YÖL TRANSPORTI KORXONALARIDA MOLIYAVIY NATIJALAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLAŞTIRIŞ 153
Misirov Xurşid Mamasobiroviç
ÖZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: IMKONIYATLAR VA RIVOJLANIŞ YÖNALIŞLARI 162
Şaxriyorov Şohrux Sur'at öğli
MAMLAKATIMIZDA AGROKLASTER SIYOSATINI AMALGA OŞIRIŞNING ILMIY, NAZARIY VA AMALIY YÖNALIŞLARI 168
Ibragimov Nodir Nusriddinoviç
JISMONIY ŞAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTIŞ MEXANIZMINI TAKOMILLAŞTIRIŞ: FISKAL SAMARADORLIK VA IJTIMOIY ADOLATLILIK 173
Usmanova Muxlisa Sagdullayevna
Qahramonov Ramazon Kamol öğli
WATERGEMS VA EPANET DASTURIY MAJMUALARI YORDAMIDA MAGISTRAL SUV TARMOQLARIDAGI GIDRAVLIK YO'QOTISHLARNI RAQAMLI MODELLAŞTIRIŞ VA OPTIMALLAŞTIRIŞ 180
Parpiyev Sayfidin Fazliddinoviç
KIÇIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA RISKLARNI IDENTIFIKATSIYALAŞ VA MONITORING QILIŞ TIZIMINI RIVOJLANTIRIŞ 189
Umarov Azizjon Azamjon oğli
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITI NATIJALARINI UMUMLAŞTIRIŞ VA RASMIYLAŞTIRIŞNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 198
Bakayev Xurşid Maxmudoviç
TÖQIMAÇILIK KORXONALARIDA YAŞIL BIZNES MODELLARNI QÖLLAŞ SAMARADORLIGINI BAHOLAŞ 205
Yoqubova Maftuna Zuhriddin qizi
RAQAMLI MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETIŞ DARAJASI VA SAMARADORLIGI TAHLILI 210
Ibragimova Mohigul Komiljon qizi
DEBITORLIK QARZLARINI BOŞQARIŞDA XARIDORLARNING KREDIT RISKINI BAHOLAŞNING INTEGRATSIYALAŞGAN MODELI 215
Zaripova Nozima Abdujabbor qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПОКУПАТЕЛЬНОЙ СПОСОБНОСТИ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАЦИИ МАРКЕТИНГА И МЕРЧАНДАЙЗИНГА В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ 219
Маматкулова Шоира Джалоловна
ТРАНСФОРМАЦИЯ РЫНКА ТРУДА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: МИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА 224
Динара Ташевна Гафарова
MAMLAKATDA LOGISTIKA SOHASINI TAŞKIL QILIŞNING IQTISODIY ASOSLARI VA RIVOJLANIŞ BOSQIÇLARI 230
Xöjayeva Nargiza Bekpulat qizi
TURISTIK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILIŞNI BOŞQARIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 234
Tajieva Şaxnoza Mamarejabovna
O‘ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINING HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 239
Mardonov Baxodir Baxronovich
OILADA JISMONIY MADANIYATNI ŞAKLLANTIRIŞNING AHAMIYATI VA UNI AMALGA OŞIRIŞ MASALALARI ORQALI SOĞLIQNI SAQLAŞ IQTISODIYOTINI TAKOMILLAŞTIRIŞ MASALALARI 245
Abdilaxatov Zafar Abdigapiroviç
EKSPORT-IMPORT OPERATSIYALARINING HISOBI VA AUDITINING MAQSADI, VAZIFALARI HAMDA ULARNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 250
Misirov Asliddin Mamasobiroviç
Kuçkorova Xalima Azamat qizi
Yöldoşeva Zarnigor Oybek qizi
SOTIŞ UÇUN MÖLJALLANGAN UZOQ MUDDATLI AKTIVLARNI TAN OLIŞ MEZONLARI 256
Niyatov Jahongir Abdugappor öğli
ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ 261
Ойдин Давроновна Хамракулова
XORIJIY SAVDO HAMKORLARINI TANLAŞ VA BAHOLAŞ ORQALI EKSPORT FAOLIYATINI BOŞQARIŞNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 265
Ibragimova Nilyufar Tairovna
RAQAMLI IQTISODIYOT VA SUN’IY INTELLEKT: TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI VA YANGI IMKONIYATLAR 269
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximoviç
ÖZBEKISTONDA KIÇIK VA ÖRTA BIZNES TARMOQ TUZILMASIDAGI SILJIŞLAR VA SUBYEKTLAR FAOLLIGINING HUDUDIY TAFOVUTLARINI STATISTIK BAHOLAŞ 274
Nazarov Nazar Ğulom öğli
IQTISODIYOTNING REAL SEKTORLARIDA SOLIQ SIYOSATINING TADBIRKORLIK FAOLIYATI VA KIÇIK BIZNES SUBYEKTLARIGA TA’SIRI 282
Rustamova Xurşidahon Şuxratjon qizi
RADIOALOQA VA TELEVIDENIYE KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ŞAROITIDA BOŞQARUV SAMARADORLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI OŞIRIŞ YÖLLARI 288
Xusanov Uluğbek Nishonoviç
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRIŞDA MAHALLIY BYUDJET DAROMADLARIDAN SAMARALI FOYDALANIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 293
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayeviç
HUDUDLARNING TURISTIK-REKREATSION SALOHIYATINI BAHOLAŞ VA UNDAN FOYDALANIŞ SAMARADORLIGINI OŞIRIŞ YÖLLARI 298
Hasanov Samad Axatillayeviç
ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ НА ВНЕШНЮЮ УСТОЙЧИВОСТЬ УЗБЕКИСТАНА 304
Нуриддинова Амалия Равшан кизи

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MEVA-SABZAVOTÇILIK KORXONALARI FAOLIYATINI BOŞQARIŞ MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 311
Ğafurov Rustam Abdirasuloviç
TALABLARNI ANIQLAŞ VA WBS IŞLAB ÇIQIŞNING LOYIHA BOŞQARUVIDAGI AHAMIYATI 316
Ğaniyev Baxtiyor Ibrohim oğli
Toğayev Salim Sobiroviç
UY XÖJALIKLARI QUYOŞ ELEKTR STANSIYALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI SUBSIDIYA SIYOSATI NOANIQLIGI ŞAROITIDA STOXASTIK MODELLAŞTIRIŞ (FARĞONA VILOYATI MISOLIDA) 321
Abdurahimov Muhibilloh
SANOAT KORXONALARIDA TEXNOLOGIK OPERATSIYALARNING QÖŞIMÇA QIYMAT YARATIŞDAGI IŞTIROKINI BAHOLAŞ ASOSIDA TEJAMKOR IŞLAB ÇIQARIŞNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 327
Yusupov Uluğbek Mamayusupoviç
ÖZBEKISTON QIŞLOQ XÖJALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING RIVOJLANIŞ TENDENSIYALARI 333
Rustamova Iroda Baxramjanovna
SUĞURTA TALABINING NAFLILIK NAZARIYASINI VAQT VA INFLYATSIYA OMILLARI TA'SIRIDA TAHLIL QILIŞ 340
Nasretdinova Şaxnoza Saidakmalovna
A FIVE-GAP DIAGNOSTIC FRAMEWORK FOR YOUTH SKILLS MISMATCH IN UZBEKISTAN 346
Mukhsinjon Murodullaevich Kholmukhamedov
TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMINI RIVOJLANTIRIŞNING INTEGRATSIYALAŞGAN TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI: KONSEPTUAL MODEL VA SINERGIYA SAMARASI 356
Agzamova Marguba Mirabdullayevna
HINDISTON IQTISODIY DIPLOMATIYASI XUSUSIYATLARI 362
Mustapova Hilolaxon Islamovna
RAHBARLIK USLUBLARINI TANLAŞ VA QÖLLAŞDA ZAMONAVIY BOŞQARUV YONDAŞUVLARIDAN FOYDALANIŞ 368
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayeviç
MAHSULOT IŞLAB ÇIQARIŞNI DIVERSIFIKATSIYALAŞNING IQTISODIY MOHIYATI, ŞAKLLARI VA TASNIFIY XUSUSIYATLARI 374
Rustambekova Feruza Rustambek qizi
JORIY AKTIVLAR AUDITINI TAKOMILLAŞTIRIŞDA RISKLARNI BAHOLAŞ, IÇKI NAZORAT, AUDITORLIK DALILLARI VA AUDITORLIK JAVOB ÇORALARI MODELI 379
Mavlanova Dilrabo O'ktamovna
KAMBAĞAL OILALARNING BARQAROR DAROMAD MANBALARINI ŞAKLLANTIRIŞDA MOLIYAVIY QÖLLAB-QUVVATLAŞ VOSITALARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 388
Uluğbek Erkinoviç Qurbanov
ESG AUDITIDA MIJOZ QABUL QILIŞ VA AUDIT MUNOSABATLARINI DAVOM ETTIRIŞ QARORLARINI QABUL QILIŞNING ÖZIGA XOS XUSUSIYATLARI 393
Sayfullayev Mexroj Sayfullayeviç
ÖZBEKISTON HUDUDLARIDA BARQAROR ENDOGEN IQTISODIY ÖSIŞNI TA'MINLAŞDA INSON KAPITALI VA INNOVATSION SALOHIYATDAN FOYDALANIŞ YÖNALIŞLARI 399
Yuldashov Abdullo Abdugapparovich
YOŞLAR BANDLIGINI TA'MINLAŞ VA ULARNING DAROMAD MANBALARINI KENGAYTIRIŞ MASALALARI 405
Bazarova Gulnora Gulamovna
Olimjonov Muhammadyusuf Muxammadali öğli
KIÇIK BIZNES SUBYEKTLARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANIŞ SAMARADORLIGINI OŞIRIŞNING ZAMONAVIY YÖNALIŞLARI 410
Ilhomov Boburmirzo Naimjon o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

СОВРЕМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О МОЛЕКУЛЯРНЫХ МЕХАНИЗМАХ ОСТЕОИНТЕГРАЦИИ ДЕНТАЛЬНЫХ ИМПЛАНТАТОВ (ОБЗОРНАЯ СТАТЬЯ) 418
Дехканов Алишер Махаммадусмонович
Исомов Мираскад Максудович
IŞLAB ÇIQARIŞ KORXONALARIDA MARKETING BOŞQARUVINING HOLATINING TAHLILI 427
Musayeva Şoira Azimovna
DIVERSIFIKATSIYALAŞ ŞAROITIDA KORXONALARNING INNOVATSION SALOHIYATINI OŞIRIŞDA INSTITUTSIONAL TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖLLARI 433
Xaydarova E'zoza Şukurullayevna

DIVERSIFIKATSIYALAŞ ŞAROITIDA KORXONALARNING INNOVATSION SALOHIYATINI OŞIRIŞDA INSTITUTSIONAL TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖLLARI

Xaydarova E'zoza Şukurullayevna
Toşkent arxitektura-quriliş universiteti
"Menejment" kafedrasi professori v.b., (PhD)

Annotatsiya: Iqtisodiyotni diversifikatsiyalaş şaroitida korxonalarning innovatsion salohiyatini oşirişga ta'sir etuvçi institutsional omillar hamda ularni takomillaştirişning ustuvor yönalişlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Korxonalar faoliyatida innovatsion jarayonlarni jadallaştiriş, işlab çiqariş tarkibini yangilaş, mavjud resurslardan samarali foydalaniş va raqobatbardoşlikni mustahkamlaşda institutsional muhitning örni yoritiladi. Xususan, innovatsion infratuzilmani rivojlantiriş, ilm-fan va işlab çiqariş örtasidagi integratsiyani kuçaytiriş, moliyalaştiriş mexanizmlarini takomillaştiriş hamda davlat va xususiy sektor örtasidagi hamkorlikni kengaytiriş imkoniyatlari örganiladi.

Kalit sözlar: diversifikatsiya, innovatsion salohiyat, institutsional muhit, institutsional takomillaştiriş, innovatsion infratuzilma, korxona raqobatbardoşligi.

Аннотация: В условиях диверсификации экономики проводится научно-теоретический анализ институциональных факторов, влияющих на повышение инновационного потенциала предприятий, а также приоритетных направлений их совершенствования. Рассматривается роль институциональной среды в ускорении инновационных процессов, обновлении структуры производства, повышении эффективности использования имеющихся ресурсов и укреплении конкурентоспособности предприятий. Особое внимание уделяется возможностям развития инновационной инфраструктуры, усиления интеграции науки и производства, совершенствования механизмов финансирования, а также расширения сотрудничества между государственным и частным секторами.

Ключевые слова: диверсификация, инновационный потенциал, институциональная среда, институциональное совершенствование, инновационная инфраструктура, конкурентоспособность предприятий.

Abstract: In the context of economic diversification, a theoretical analysis is conducted of the institutional factors influencing the enhancement of enterprises' innovation potential and the priority areas for their improvement. The role of the institutional environment in accelerating innovation processes, modernizing production structures, improving the efficiency of resource utilization, and strengthening enterprise competitiveness is examined. Particular attention is paid to opportunities for developing innovation infrastructure, strengthening the integration of science and industry, improving financing mechanisms, and expanding cooperation between the public and private sectors.

Keywords: diversification, innovation potential, institutional environment, institutional improvement, innovation infrastructure, enterprise competitiveness.

KIRIŞ

Jahon iqtisodiyotida mahsulotlar hayotiy davrining qisqarişi, texnologik raqobat va ta'minot zanjirlaridagi özgarişlar korxonalardan mavjud işlab çiqariş tuzilmasini qayta körib çiqişni talab qilmoqda. Diversifikatsiya yangi mahsulot, bozor va texnologik yönalişlarga kiriş imkonini bersa-da, uning samarasi faqat investitsiya hajmiga emas, balki ğoyani işlab çiqişdan uni tijoratlaştirişgaça bölgan munosabatlarni tartibga soluvçi institutlar sifatiga ham boğliq. Ayniqsa, innovatsion faoliyat uçun huquqiy aniqlik, moliyaviy vositalar, malakali kadrlar, ilmiy hamkorlik va bozor axboroti örtasidagi uyğunlik zarur. Özbekistonda innovatsiyalar uçun institutsional asosni yaratişda 2020-yil 24-iyuldagi ÖRQ-630-son «Innovatsion faoliyat töğrisida»gi Qonun muhim huquqiy örin tutadi. Qonun innovatsion faoliyat sohasidagi munosabatlarni tartibga solişga qaratilgan bölib, ilmiy ğoyalarning işlab çiqariş amaliyotiga ötişi uçun huquqiy muhitni belgilaydi [1].

2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmon bilan tasdiqlangan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida sanoat kooperatsiyasini rivojlantirish, mahalliy ishlab chiqarishni diversifikatsiyalash, raqobatbardosh mahsulotlar yaratish kabi vazifalar ko'rsatilgan [2]. Bu yondashuv korxonalarni alohida ishlab chiqarish birligi sifatida emas, balki hududiy va tarmoqlararo qiymat zanjirining tarkibiy qismi sifatida ko'rishni talab qiladi.

2022-yil 6-iyuldagi PF-165-son Farmon bilan tasdiqlangan 2022–2026-yillarga mo'ljallangan innovatsion rivojlanish strategiyasida texnopark, innovatsion klaster, texnologiyalar transferi markazi, venchur tashkiloti, startap-inkubator va akselerator kabi institutlar tarmog'ini rivojlantirish belgilangan. Hujjatning o'zida real sektorda ilmiy ishlanmalarni tijoratlashtirish hamda ilm-fan, ta'lim va sanoat hamkorligini yanada rivojlantirish zarurati qayd etilgan [3]. Shundan kelib chiqib, institutsional islohotlarning amaliy samaradorligini natija ko'rsatkichlari bilan baholash dolzarb vazifaga aylanadi.

Tadqiqotning maqsadi — diversifikatsiyalash sharoitida korxonalarning innovatsion salohiyatini kuchaytirishga xizmat qiluvchi institutsional mexanizmlarni nazariy jihatdan asoslash, rasmiy sanoat statistikasi asosida tarkibiy rivojlanish fonini tavsiflash va boshqaruvga oid takliflar ishlab chiqishdir. Tadqiqot obyekti — O'zbekiston sanoat korxonalarida innovatsion rivojlanishning institutsional muhiti, predmeti esa innovatsiyalarni moliyalashtirish, muvofiqlashtirish, rag'batlantirish va ularning natijadorligini baholashga oid munosabatlardir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Institutsional iqtisodiyotning muhim nazariy asoslaridan biri Douglass C. Northning «Institutions, Institutional Change and Economic Performance» (1990) kitobidir. Muallif institutlarni iqtisodiy agentlar o'rtasidagi munosabatlar uchun rag'bat va cheklovlarni belgilaydigan formal hamda norasmiy qoidalar tizimi sifatida talqin etadi. Ushbu yondashuv korxonaning innovatsiya kiritish qarorini faqat texnik imkoniyat yoki kapital bilan izohlash yetarli emasligini anglashga yordam beradi: intellektual mulk himoyasi, shartnoma ijrosi, axborot ishonchliligi va hamkorlik xarajatlari innovatsion tavakkalchilik darajasiga ta'sir ko'rsatadi [4]. North konsepsiyasidan kelib chiqadigan xulosa shuki, diversifikatsiya yangi texnologiyani sotib olish bilan cheklanmaydi. Muayyan mahsulotni bozorga chiqarish uchun yetkazib beruvchi, laboratoriya, moliya tashkiloti va xaridor o'rtasidagi majburiyatlar aniq belgilanishi lozim. Bunda institutlarning vazifasi bitimlarni osonlashtirish, hamkorlikdagi mas'uliyatni oshirish va uzoq muddatli investitsiya uchun barqaror muhit yaratishdir. Mazkur nazariyani korxona darajasidagi amaliy innovatsion indikatorlarni batafsil belgilovchi innovatsiyalarni ölçash metodikasi bilan to'ldirish maqsadga muvofiq.

Ikkinchi asosiy kitob — OECD va Eurostat tomonidan nashr etilgan «Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation» (4-nashr). Unda innovatsiyaning mahsulot va biznes-jarayonlar bilan bog'liq ko'rinishlari, innovatsion faoliyatni ölçash tamoyillari, korxonaning ichki salohiyati va tashqi aloqalari bo'yicha metodik ko'rsatmalar keltirilgan. Ushbu qo'llanma innovatsiyani patentlar soni yoki ilmiy-tadqiqot xarajatlari bilan bir qatorda korxonada joriy etilgan va amaliy qiymatga ega yangiliklar asosida baholash lozimligini ko'rsatadi [5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot normativ-huquqiy hujjatlar tahlili, institutsional yondashuv, qiyosiy nazariy sharhlash, tavsifiy statistika va tizimli umumlashtirish usullariga tayandi. Birinchi bosqichda innovatsion faoliyatni tartibga soluvchi huquqiy me'yorlar, davlat strategiyalarining ustuvor yo'nalishlari va institutsional rag'batlar o'rganildi. Ikkinchi bosqichda innovatsion salohiyatni shakllantiruvchi ichki omillar (kadrlar, ilmiy-tadqiqot va tashkiliy kompetensiyalar) va tashqi omillar (moliya, infratuzilma, bozor va davlat xizmatlari) ajratildi. Uchinchi bosqichda Milliy statistika qo'mitasining ochiq SIAT ma'lumotlaridan foydalanib, 2020–2024-yillarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining nominal dinamikasi tahlil qilindi. Ko'rsatkichlar amaldagi narxlarda berilganligi sababli, ular inflyatsiya, tarkibiy siljish va ishlab chiqarish hajmidagi o'zgarishlarning qo'shma ta'sirini aks ettiradi. Shuning uchun ularni korxonalarning innovatsion salohiyatini to'g'ridan-to'g'ri ölçovchi ko'rsatkich sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq emas. Mazkur ko'rsatkichlar innovatsion institutlarni takomillashtirish zarur bo'lgan umumiy sanoat rivojlanishi fonini tasvirlash uchun qo'llanildi.

2020–2024-yillar uchun umumiy nominal o'sish quyidagi formula bilan hisoblandi: G = (Y2024 / Y2020 − 1) × 100. Ishlab chiqarish sanoatining jami sanoat hajmidagi ulushi esa U = ishlab chiqarish sanoati / jami sanoat × 100 ifodasi orqali aniqlandi. Tadqiqotda korxonalar o'rtasida so'rovnoma, eksperiment yoki sababiy regressiya o'tkazish o'z oldiga maqsad qilib qo'yilmadi; tavsiyalar adabiyotlar va ikkilamchi statistika asosidagi mualliflik xulosalari sifatida shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Milliy statistika qomitasining SIAT ma'lumotlariga köra, 2020-yilda Özbekistonda sanoat mahsulotlari işlab çiqariş hajmi 368 740,2 mlrd sömni taşkil etgan bölsa, 2024-yilda 880 198,5 mlrd sömga yetgan [6]. Bu amaldagi narxlardagi 138,7 foizlik jami ösişga mos keladi. Uşbu farqni baholaşda real mahsulot işlab çiqariş hajmi va texnologik samaradorlikdagi özgarişlarni ham alohida hisobga oliş maqsadga muvofiq. Sanoat tarkibiga oid rasmiy statistikada işlab çiqariş sanoati hajmi 2020-yilda 305 928,6 mlrd söm, 2024-yilda 745 094,4 mlrd söm bölgan. Jami sanoatga nisbatan uluşi mos ravişda 83,0 va 84,7 foizni taşkil etgan [7]. Uşbu raqamlar sanoatning qayta işlaşga aloqador yirik segmenti ustunligini tavsiflaydi. Mahsulot nomenklaturasi, ilmiy siğim, eksport murakkabligi yoki firmalarning innovatsion faoliyatidagi özgarişlarni baholaş esa qöşimça körsatkiçlarni talab etadi. Tahlil şuni anglatadiki, işlab çiqariş hajmiga asoslangan baholaşni innovatsion salohiyatning köp qirrali mazmunini aks ettiruvçi körsatkiçlar bilan töldiriş maqsadga muvofiq. Korxona yangi turdagi mahsulot işlab çiqarişi, işlab çiqariş jarayonini raqamlaştirişi yoki energiya sarfini qisqartirişi mumkin, bunday özgarişlarni esa agregat sanoat qiymati bilan bir qatorda alohida körsatkiçlar orqali baholaş zarur. Şu bois davlat statistikasi va korxonaning içki boşqaruv hisobotlarini innovatsiya turlari, joriy etiş muddati, sotuv tuşumiga qöşgan hissasi va yangi bozorga kiriş böyiça uyğunlaştiriş maqsadga muvofiq.

1-jadval.

Özbekiston sanoat işlab çiqarişining 2020–2024-yillardagi dinamikasi[1]

Yil	Jami sanoat, trln söm	İşlab çiqariş sanoati, trln söm	Jami sanoatdagi uluşi, %
2020	368,7	305,9	83,0
2021	456,1	378,2	82,9
2022	553,3	460,5	83,2
2023	659,0	556,4	84,4
2024	880,2	745,1	84,7

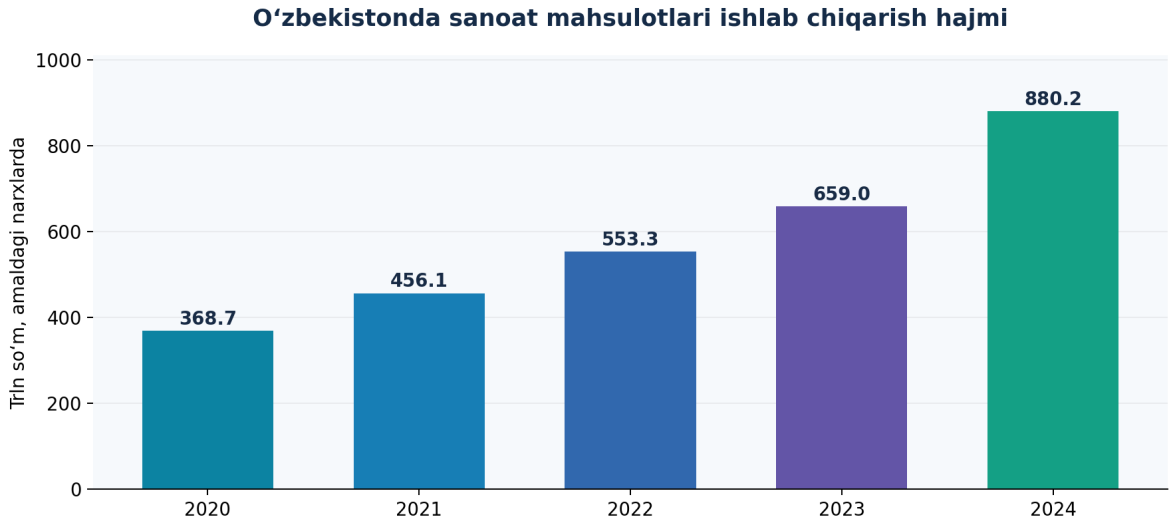

1-rasm. Sanoat mahsulotlari işlab çiqarişining nominal dinamikasi[2] (2020–2024)

Birinçi institutsional yönaliş — korxonalarda innovatsion loyihalarni boşqariş tartiblarini aniq belgilaşdir. Yangi mahsulot yoki texnologiyaga doir taklif «ğoya — texnik-iqtisodiy ekspertiza — tajriba sinovi — sertifikatlaş — bozorga çiqariş — natijani baholaş» zanjiri böyiça ötişi kerak. Har bir bosqiçda mas'ul şaxs, moliyaviy limit, muddat va loyihani davom ettiriş yoki qayta körib çiqiş mezonlarini belgilaş innovatsion resurslardan samarali foydalaniş hamda yakuniy natijalarning aniqligini ta'minlaşga xizmat qiladi.

Ikkinçi yönaliş — fan va işlab çiqariş örtasidagi şartnomaviy hamkorlikni rivojlantiriş. Oliy ta'lim muassasalari va laboratoriyalar bilan korxonalar örtasida birgalikdagi texnik topşiriq, intellektual mulkdan foydalaniş tartibi hamda tijoratlaştirişdan tuşadigan daromadni taqsimlaş şartlari avvaldan aniqlansa, ilmiy işlanmaning amaliyotga ötiş ehtimoli oşişi mumkin. Texnologiyalar transferi markazlarini maslahat xizmati körsatiş bilan

1 *O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi SIAT ma’lumotlari [6], [7]. Amaldagi narxlar; ulush muallif hisob-kitobi.*

2 *Milliy statistika qo‘mitasi [6]. Raqamlar amaldagi narxlarda, trln so‘mda ifodalangan; diagramma innovatsiya samaradorligini bevosita o‘lchamaydi.*

bir qatorda texnologik ehtiyojni aniqlaydigan va loyiha bitimini muvofiqlaştiradigan vositaçi sifatida rivojlantiriş zarur.

Uçinçi yönaliş — innovatsion moliyalaştiriş vositalarini loyiha bosqiçlariga moslaştiriş. Ilk tadqiqot bosqiçidagi ğoya, sinovdan ötgan prototip va bozorda sotila boşlagan mahsulotning tavakkalçilik profillari özaro farqlanadi. Şu sababli grant, qöşma moliyalaştiriş, vençur mablağı, kafolat va tijorat krediti kabi vositalarni loyiha xususiyatlariga mos ravişda qöllaş maqsadga muvofiq. Moliyalaştiriş qarorlarida özlaştirilgan mablağ bilan bir qatorda texnologik tayyorlik va haqiqiy talab indikatorlari ham hisobga olinişi lozim.

Törtinçi yönaliş — innovatsion faoliyatni monitoring qiliş tizimini takomillaştirişdir. Tavsiya etiladigan korxona körsatkiçlari: sönggi üç yilda joriy etilgan yangi yoki sezilarli takomillaştirilgan mahsulotlar uluşi; yangi mahsulotlardan tuşgan tuşum uluşi; tajriba-konstruktorlik loyihalarining yakunlaniş darajasi; raqamlaştiriş natijasida kamaygan operatsion xarajatlar; yangi bozorga kiriş va texnologik hamkorliklar soni. Uşbu körsatkiçlarni hisoblaşda Oslo qöllanmasining innovatsiyani aniql aş tamoyillariga amal qiliş taqqoslaş imkoniyatini kuçaytiradi.

Beşinçi yönaliş — diversifikatsiyani baholaşda mahsulot turlarining köpayişi bilan bir qatorda qöşimça iqtisodiy körsatkiçlarni ham hisobga oliş. Korxona yangi mahsulotni çiqarib, şu bilan birga eski mahsulotining xaridorini yangi assortimentga köçiriş i ham mumkin. Bunday holda işlab çiqariş nomenklaturasi kengayişi bilan bir qatorda qöşimça qiymatning özgariş dinamikasini ham baholaş maqsadga muvofiq. Şuning uçun bozorlar kesimi, rentabellik, eksportdagi mahsulot tarkibi va tavakkalçiliklarning yönalişlar böyiça taqsimlanişi alohida kuzatilişi kerak.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari diversifikatsiyalaş şaroitida korxonalarning innovatsion salohiyatini oşiriş taşkiliy-huquqiy, moliyaviy, ilmiy va axborot institutlarining uyğun faoliyatini talab qilişini körsatdi. Rasmiy strategiya hujjatlarida közda tutilgan infratuzilma va qöllab-quvvatlaş mexanizmlari innovatsion ğoyalarning işlab çiqarişga ötişidagi muvofiqlaştiriş jarayonlarini takomillaştirişga yönaltirilişi kerak. 2020–2024-yillarda nominal sanoat işlab çiqariși sezilarli darajada oşgan, işlab çiqariş sanoatining umumiy hajmdagi uluşi ham biroz kötarilgan. Uşbu natijalar sanoat rivojlaniși kölamini körsatadi, korxonalarning innovatsion faolligi yoki diversifikatsiya samaradorligini baholaşda esa qöşimça körsatkiçlardan foydalaniş maqsadga muvofiq. Bunday xulosa çiqariş uçun korxonalar kesimidagi innovatsion mahsulot savdosi, ilmiy-tadqiqot xarajatlari, işlab çiqariş unumdorligi va eksport murakkabligi haqidagi qöşimça körsatkiçlar talab qilinadi. Institutsional takomillaştirişning ustuvor çoralari sifatida korxonalarda bosqiçma-bosqiç innovatsion loyiha boşqaruvini joriy etiş, ilm-fan bilan şartnomaviy hamkorlikni rivojlantiriş, tavakkalçilik darajasiga mos moliyalaştirişni kengaytiriş va natijalarni standart indikatorlar asosida baholaş taklif etiladi. Mazkur çoralarning samaradorligini kelgusida korxona panel ma'lumotlari va nazorat guruhlari yordamida empirik tekşiriş maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI

1. Özbekiston Respublikasining 2020-yil 24-iyuldagi ÖRQ-630-son «Innovatsion faoliyat töğrisida»gi Qonuni. – URL: https://lex.uz/docs/-4910391
2. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son «2022–2026-yillarga möljallangan Yangi Özbekistonning taraqqiyot strategiyasi töğrisida»gi Farmoni. – URL: https://lex.uz/uz/docs/-5841063
3. Özbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyuldagi PF-165-son «2022–2026-yillarda Özbekiston Respublikasining innovatsion rivojlaniş strategiyasini tasdiqlaş töğrisida»gi Farmoni. – URL: https://lex.uz/acts/-6102462
4. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance / D. C. North. – Cambridge : Cambridge University Press, 1990. – DOI: 10.1017/CBO9780511808678. – URL: https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678
5. OECD/Eurostat. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. – 4th ed. – Paris : OECD Publishing, 2018. – DOI: 10.1787/9789264304604-en. – URL: https://doi.org/10.1787/9789264304604-en
6. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Sanoat mahsulotlari işlab çiqariş hajmi (yillik) [Elektron resurs]. – SIAT, indikator 1.02.01.0001. – URL: https://siat.stat.uz/data/552/
7. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Iqtisodiy faoliyat turlari böyiça sanoat mahsulotlari işlab çiqariş hajmi (yillik) [Elektron resurs]. – SIAT, indikator 1.02.01.0020. – URL: https://siat.stat.uz/data/604/

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 11/1

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz